

УДК 351.74: 342.922

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-4-49-55>

Є. О. Легеза, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного та митного
права Університету митної справи та фінансів

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЗИТИВНОГО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ, ВАРТОСТІ ТА КОНТРОЛЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Стаття присвячена висвітленню зарубіжного досвіду митного оформлення, вартості та контролю транспортних засобів. Зокрема, розглянемо зарубіжний досвід США, Австралії, Канади, Гонконга щодо митного оформлення та митного контролю транспортних засобів. охарактеризовано досвід визначення митної вартості транспортних засобів у євразійському економічному союзі.

Враховуючи, що більшість автомобілів, ввезених в Україну з іноземною реєстрацією, відповідають вимогам екологічних стандартів євро 3, євро 4, а в державі з 1 січня 2016 року діє євро 5, а з 1 січня 2020 євро 6, то для проведення перереєстрації таких автомобілів пропонується: а) за участю державної служби з безпеки на транспорті, державної прикордонної служби України, ДФС та МВС України провести інвентаризацію та створити єдину базу даних тимчасової реєстрації наявних в Україні автомобілів на іноземних номерах; б) автомобілі з іноземною реєстрацією, що відповідають вимогам екологічних стандартів, чинних в Україні, дозволити громадянам України протягом шести місяців розмитнити з можливістю застосування, економічно обґрунтованої, пільгової ставки акцизного податку за умови надання громадянами довідки про отримання на території України доходу, з якого мають бути сплачені нараховані митні платежі; в) у разі ненадання довідки про отримання на території України доходу, з якого має бути сплачено нараховані митні платежі, до автомобілів на іноземній реєстрації, що відповідають вимогам чинних екологічних стандартів України, застосовуються повні ставки акцизного податку. Протягом року вони мають бути розмитнені або вивезені з митної території України; г) автомобілі з іноземною реєстрацією, що не відповідають вимогам чинних екологічних стандартів України, протягом трьох місяців підлягають вивезенню за межі митної території України; р) з метою унеможливлення маніпуляцій положеннями стамбульської конвенції пропонується урегулювати проблему передачі прав користування транспортними засобами іноземних компаній третім особам за довіреністю.

Ключові слова: міжнародно-правові стандарти, нормативно-правовий акт, митне оформлення, митний контроль, митна вартість, транспортні засоби.

Ye. O. Leheza. Implementation of positive foreign experience of customs declaration, value and control of vehicles in domestic legislation

The article is devoted to the coverage of foreign experience of customs clearance, cost and control of vehicles. In particular, let us consider the foreign experience of the USA, Australia, Canada, Hong Kong in customs clearance and customs control of vehicles. The experience of determining the customs value of vehicles in the Eurasian Economic Union is described.

Given that most cars imported to Ukraine with foreign registration meet the requirements of environmental standards Euro 3, Euro 4, and in the country from January 1, 2016, Euro 5, and from January 1, 2020 Euro 6, it is proposed to re-register such cars: a) with the participation of the State Transport Security Service, the State Border Guard Service of Ukraine, the State Fiscal Service and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, make an inventory and create a single database of temporary registration of cars in foreign numbers in Ukraine; b) cars with foreign registration, which meet the requirements of the environmental standards in force in Ukraine, to allow the citizens of Ukraine to pay for six months with the possibility of applying an economically justified preferential excise tax rate, provided citizens provide a certificate of receipt of income in Ukraine be charged customs duties; c) in the case of failure to provide a certificate of receipt in the territory of Ukraine

© Є. О. Легеза, 2019

of the income from which the customs duties are to be paid, cars with foreign registration that meet the requirements of the applicable environmental standards in Ukraine shall be subject to full excise duty rates and to be cleared within year, or exported from the customs territory of Ukraine; d) cars with foreign registration, which do not meet the requirements of the current environmental standards of Ukraine, are to be exported outside the customs territory of Ukraine within three months; e) in order to prevent manipulation of the provisions of the Istanbul Convention, it is proposed to settle the problem of transferring the rights of use of vehicles of foreign companies to third parties by proxy.

Key words: international legal standards, regulatory act, customs clearance, customs control, customs value, vehicles.

Постановка проблеми. Згідно з даними статистики лише впродовж 2017 року в Україну було ввезено понад 958,5 тис. транспортних засобів з іноземною реєстрацією, з яких понад 209,6 тис. ввезено у режимі «транзиту» та майже 748,9 тис. транспортних засобів – у режимі «тимчасового ввезення». Станом на січень 2018 року на території України всього перебуває майже 425,4 тис. таких транспортних засобів, понад половина з яких – із порушенням встановлених законодавством умов і строків відповідних режимів.

Так, з-поміж як майже 425,4 тис. транспортних засобів з іноземною реєстрацією понад 264,4 тис. перебувають на митній території України з порушенням встановленого законодавством терміну, зокрема з ввезених у режимі «транзиту» 100,9 тис. та 324,5 тис. транспортних засобів, ввезених у режимі «тимчасового ввезення», понад 82,2 тис. та понад 164,2 тис. транспортних засобів фактично перебувають на митній території України з порушенням терміну [10].

Виклад основного матеріалу. «Значна кількість автомобілів з іноземною реєстрацією наразі перебуває в Україні з порушенням митних правил, і громадяни, які ними користуються, це порушники. Причому ними є не тільки ті громадяни, які ввезли транспортний засіб і не виконали своє зобов'язання щодо його вивезення або не оформили авто у вільний обіг, а й ті, які його придбали» [8]. При цьому спостерігається стійка тенденція щодо збільшення кількості таких тимчасово ввезених на територію України транспортних засобів.

Переважна більшість таких транспортних засобів ввозиться з ухиленням від оподаткування митними платежами з території сусідніх з Україною країн-членів ЄС. Так, до ТОП-5 країн-членів ЄС, з яких були ввезені відповідні транспортні засоби впродовж 2017 року, належать: 1) Польща – 110,7 тис.; 2) Литва – 51,7 тис.; 3) Німеччина – 19,8 тис.; 4) Болгарія – 14,1 тис.; 5) Чехія – 13,1 тис. [10]. Левова частина цих транспортних засобів потрапляє в Україну з території сусідніх Польщі та Литви.

Автор розглядає зарубіжний досвід США, Австралії, Канади, Гонконга щодо митного оформлення та митного контролю транспортних засобів.

Митне оформлення та митний контроль у США вважається на сьогодні одним із найбільш прогресивних у світі. Варто зазначити, що порядок придбання-продажу автомобілів (нових та таких, що були у користуванні), їх реєстрація в США та експорт за межі країни регламентується федеральним законодавством та законодавством штатів. При цьому, залежно від кількості придбаних авто та країни експортування представниками автовиробників можуть встановлюватись внутрішні правила і обмеження експорту транспортних засобів.

Процес купівлі автомобіля на території США характеризується повною прозорістю та необмеженістю з боку державних установ. Єдиним органом, який регулює діяльність автомобільних дилерів, здійснює їх реєстрацію та перевірку дотримання відповідним вимогам законодавству штату, а також здійснює реєстрацію автомобілів на території штатів є Відділ транспортних засобів (Department of Motor Vehicle). У кожному штаті існують окремі вимоги до дилерів, але всі вони включають спільні та загальні питання, такі як реєстрація дилера, реєстрація продавців, видача спеціальних ліцензій та дозволів на продаж нових чи таких, що були

у використанні автомобілів та інші. Також Відділ встановлює окремі вимоги щодо процесу реєстрації придбаного автомобіля, сплату податків та відповідних зборів.

У США автомобілі можна придбати наступними шляхами: у приватної особи; у компанії, яка використовувала авто для службових цілей; у фірмовому автосалоні; у сертифікованого місцевим автомобільним Департаментом дилера; на спеціалізованих аукціонах. Пошук необхідного автомобіля забезпечується через автомобільні вебсайти, найпопулярнішими з яких є www.copart.com, www.cars.com, www.autotrader.com.

Остаточна ціна на автомобіль визначається під час переговорів, а тому фактична вартість автомобілів, які були придбані у одного і того ж дилера різними покупцями, може відрізнятися та не мати однакової ціни. Після купівлі автомобіля продавець оформляє відповідні супровідні документи. До обов'язкового переліку документів, які видаються у разі купівлі автомобіля входять: купча ("bill of sale" або "purchase order"), (vehicle identification number) та інші позначки фінансової сторони купівлі; звіт щодо показника лічильника ("odometer disclosure statement"), в якому реєструється фактичний показник лічильника автомобіля; свідоцтво на право власності ("certificate of title for a vehicle") у разі купівлі старого автомобіля або свідоцтво походження автомобіля ("certificate of origin for a vehicle") у разі купівлі нового автомобіля. Свідоцтво походження автомобіля видається тільки компанією-виробником, в якому зазначається дата придбання автомобіля, ідентифікаційний номер автомобіля, рік випуску, марка автомобіля, назва дилера, який продав зазначений автомобіль, назва компанії-виробника та підпис уповноваженого представника.

Перед придбанням більшість покупців вимагає наявності довідки про автомобіль (Vehicle history reports) під назвою Carfax або AutoCheck. Карфакс (Carfax, Inc.) вважається найпопулярнішим та найнадійнішим комерційним веб-сервісом (carfax.com), який вже більше 30-ти років надає звіти про історію автомобіля для приватних осіб та підприємств США і Канади. Carfax, Inc. має базу даних більш ніж 14 мільярдів записів, зібраних від 35 тисяч партнерів та джерел, включаючи міністерства, департаменти поліції, інші правоохоронні органи та державні організації, страхові компанії, майстерні по обслуговуванню та ремонту, автомобільні дилери і та інші.

Відповідні бази даних мають в наявності історію про початок експлуатації автомобіля, його реєстрацію, технічне обслуговування, сервісні роботи, продаж, дорожньо-транспортні пригоди, перебування авто в зонах стихійного лиха та багато іншого. Як правило, відповідні бази даних поповнюються щоденно. Однак, існують затримки до двох-трьох місяців, в результаті чого у покупця виникає ризик придбати автомобіль, вже відремонтований після аварії, але інформація про яку ще не оприлюднена.

Після прийняття рішення про придбання конкретного автомобіля, покупець має отримати від продавця документ (Title), що підтверджує володіння автомобілем.

Сертифіковані автосалони (фірмові автосалони, аукціонні центри) самостійно виписують покупцю Title, роблять запит до місцевого автомобільного департаменту та протягом декількох хвилин роздруковують та видають тимчасові номерні знаки з терміном дії до одного місяця з правом продовження ще на один місяць.

Експорт автотранспорту здійснюється відповідно до вимог Розділу 19 Зведення федеральних норм та правил США. Відповідно до секції 192.2 Розділу 19 Зведення федеральних норм та правил США експортер у разі здійснення експорту автотранспорту літаком або контейнером повинен за 72 години надати (для розгляду та розмитнення) до відповідного відділення митної адміністрації транспортний засіб та всю необхідну документацію (з обов'язковим зазначенням ідентифікаційного номеру автомобіля).

У разі експорту таких, що були у використанні, автомобілів до відділу митної служби повинні надатися: оригінал свідоцтва на право власності, який був виданий відповідним

державним органом Сполучених Штатів; у разі наявності інтересів третьої сторони, письмову заяву про дозвіл на експорт автотранспорту; у разі перебування автомобіля у власності державної структури, письмове повідомлення про дозвіл на експорт автотранспорту.

У разі експорту нового автомобіля експортер повинен надати оригінал свідоцтва походження автомобіля та його дві копії. Якщо відсутнє свідоцтво походження автомобіля, він має надати лист від уповноваженої державної установи штату, де купувався автомобіль, в якому має бути вказано, що у штаті відсутні вимоги щодо необхідності надання жодних документів про власність. У цьому випадку експортер повинен надати оригінали інших документів, які підтверджують право власності на автомобіль.

У США діє система он-лайн аукціонів з продажу авто, що були у користуванні, неушкоджених та пошкоджених автомобілів. Найбільш поширеними з них є Система дилерських аукціонів “Manheim”; “Insurance Auto Auctions, Inc.”; аукціон “Copart”.

При цьому, найбільшим роздрібним продавцем автомобілів в США є публічна компанія “CarMax”. Компанія використовує 173 локації з обслуговування та продажу автомобілів. Важливим сервісом компанії є безкоштовна для продавця попередня оцінка (Appraisal) автомобіля, яка є актуальною десять днів після проведення оцінки.

У Канаді контроль за здійсненням процесу імпорту транспортних засобів покладено на Канадське агентство прикордонних служб, яке керується у своїй діяльності положеннями Митного закону, Закону про безпеку автотранспорту та Правилами техніки безпеки рухомих транспортних засобів.

Згідно з чинними правилами на територію Канади дозволено ввозити транспортні засоби, що можуть бути віднесені до однієї із зазначених груп:

1) транспортні засоби, що підпадають під реєстрацію у Програмі реєстрації імпортованих транспортних засобів (RIV Program) – це транспортні засоби, які були придбані на території США;

2) транспортні засоби, що не підпадають під реєстрацію у RIV Program). До цієї групи належать всі інші транспортні засоби, включаючи транспортні засоби, що відповідають Канадським стандартам безпеки автомобільних транспортних засобів, транспортні засоби, щодо яких не діє регулювання та транспортні засоби, що імпортуються тимчасово.

Належність імпортованого транспортного засобу до першої чи другої групи впливає на те, які саме податки та платежі доведеться сплатити власнику. Загалом Законом передбачено сплату мита, акцизного податку та податку на товари та послуги (goods and services tax – GST). Мито сплачується із ввезених транспортних засобів, якщо країною їх походження є будь-яка країна, крім США та Мексики.

Процедура сплати податку на товари та послуги визначається тим, куди саме імпортується транспортний засіб. Якщо транспортний засіб імпортується до Нової Шотландії, Нью-Брансвіка, Ньюфаундленду та Лабрадору, Онтаріо або Британської Колумбії, то імпортер повинен сплатити як податок на товари та послуги, так і регіональну частину гармонізованого податку з продажу (HST), коли вони ліцензують свій транспортний засіб. В інших провінціях податок з продажу сплачується під час ліцензування транспортного засобу.

Крім того, власники імпортованих транспортних засобів повинні додатково сплачувати акцизні податки у двох випадках: якщо імпортований автомобіль оснащено кондиціонером; якщо витрати пального є більшими за 13 літрів на 100 км та якщо автомобіль було введено в експлуатацію після 19 березня 2007 року [4].

На відміну від Канади, у Гонконзі контроль за процесом імпорту та реєстрації транспортних засобів одночасно здійснюють три органи: Митна та акцизна служба, Департамент охорони навколишнього середовища і Департамент транспорту Гонконгу.

Процедура митного оформлення імпортованого транспортного засобу включає декілька етапів:

1) перед відправленням автомобіля у Гонконг необхідно отримати дозвіл від Департаменту захисту навколишнього середовища, яким підтверджується, що транспортний засіб повністю відповідає стандартам щодо рівня викидів та шумового забруднення;

2) протягом 14 днів з моменту ввезення імпортер зобов'язаний подати до Митної та акцизної служби точне та повне декларування транспортного засобу. Крім того, протягом 30 днів з моменту ввезення транспортного засобу імпортер повинен заповнити форму «Імпортне відшкодування (Import Return)». У разі не виконання цієї умови імпортер повинен буде сплатити штраф у розмірі 500 000 доларів США та відбутися 12 місячне покарання з позбавленням волі;

3) після прибуття імпортованого автомобіля в Гонконг необхідно звернутись до Центру експертизи транспортних засобів для здійснення перевірки автомобіля;

4) наступним етапом є подання заявки на першу реєстрацію автомобіля, сплата першого реєстраційного податку та реєстраційного внеску за реєстрацію транспортного засобу, оплата ліцензійного платежу за автомобіль та отримання ліцензії від Фонду допомоги жертвам дорожньо-транспортних пригод. Варто зазначити, що транспортні засоби, які імпортуються до Гонконгу, не підлягають сплаті мита, однак ставки реєстраційного податку є досить високими. Так, при ввезенні автомобілів для приватного користування з перших 150 000 доларів США оподаткованої вартості необхідно сплатити 40% податку; з наступних 150 000 доларів США 75%; на наступні 200 000 доларів США – 100%; з решти вартості – 115% [5].

Схожий підхід до регулювання імпорту транспортних засобів діє і в Австралії. Перш ніж імпортувати будь-який автомобіль у цю країну, необхідно звернутися до Департаменту інфраструктури та регіонального розвитку для отримання Дозволу на імпорт транспортного засобу (Vehicle Import Approval). Крім того, власник несе відповідальність за те, щоб транспортний засіб відповідав Вимогам до біологічної безпеки імпортованих автомобілів. Щодо транспортні засоби, обладнаних кондиціонером або холодильною системою, діє вимога про наявність імпоротної ліцензії на викиди озоноруйнівних речовин та синтетичних парникових газів.

В Австралії, як і в Канаді, передбачено сплату мита, податку на товари та послуги (GST) та, в окремих випадках, податку на розкішні автомобілі (luxury car tax – LCT) [6]. Ставка мита визначається відповідно до Закону про митний тариф (1995 року) та сплачується за митною вартістю транспортного засобу. Варто зазначити, що в Австралії діє два основних підходи до оцінки митної вартості транспортного засобу: традиційний та альтернативний. Відповідно до традиційного підходу митна вартість транспортного засобу визначається як ціна транспортного засобу, за яку він був придбаний, конвертована в австралійські долари за офіційним курсом обмін на дату експорту транспортного засобу з місця експорту. Альтернативний підхід застосовується у разі неможливості використання традиційного. У такому випадку митна вартість може визначатись за ціною аналогічного товару або ж за допомогою експертної оцінки вартості транспортного засобу [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Як свідчить проведене дослідження, процес митного оформлення імпортованих транспортних засобів у розглянутих країнах має ряд спільних рис – це значна увага до відповідності транспортного засобу чинним екологічним нормам та правилам, поширена практика сплати додаткових, відмінних від мита, платежів під час ввезення та оформлення транспортного засобу.

Необхідно зазначити, що процедури митного оформлення та контролю митної вартості транспортних засобів у США є прозорими та зрозумілими для всіх їх учасників за рахунок наявності та вільного доступу до цінних інформаційних ресурсів, впорядкованості законодавства та наявності доступних консалтингових послуг у цій сфері.

Враховуючи, що більшість автомобілів, ввезених в Україну з іноземною реєстрацією, відповідають вимогам екологічних стандартів Євро 3, Євро 4, у державі з 1 січня 2016 року діє Євро 5, а з 1 січня 2020 Євро 6, то для проведення перереєстрації таких автомобілів пропонується:

1) за участю Державної служби з безпеки на транспорті, Державної Прикордонної служби України, ДФС та МВС України провести інвентаризацію та створити єдину базу даних тимчасової реєстрації наявних в Україні автомобілів на іноземних номерах;

2) автомобілі з іноземною реєстрацією, що відповідають вимогам екологічних стандартів, чинних в Україні, дозволити громадянам України протягом шести місяців розмитнити з можливістю застосування економічно обґрунтованої, пільгової ставки акцизного податку за умови надання громадянами довідки про отримання на території України доходу, з якого мають бути сплачені нараховані митні платежі;

3) у разі ненадання довідки про отримання на території України доходу, з якого має бути сплачено нараховані митні платежі, до автомобілів на іноземній реєстрації, що відповідають вимогам чинних екологічних стандартів в Україні, застосовуються повні ставки акцизного податку і протягом року вони мають бути розмитнені або вивезені з митної території України;

4) автомобілі з іноземною реєстрацією, що не відповідають вимогам чинних екологічних стандартів України, протягом трьох місяців підлягають вивезенню за межі митної території України.

5) з метою унеможливлення маніпуляцій положеннями Стамбульської конвенції [3] пропонується врегулювати проблему передачі прав користування транспортними засобами іноземних компаній третім особам за довіреністю. Зокрема, право користування транспортним засобом може передаватись лише працівникам компанії на яку зареєстровано транспортний засіб і з якими укладено трудовий договір, що офіційно зареєстровано на біржі праці країни реєстрації іноземної компанії з обов'язковим внесенням такої інформації до баз даних ДФС і МВС України.

Реалізація запропонованих заходів дозволить забезпечити врегулювання проблеми використання автомобілів на іноземних номерах та значно зменшити ризики дорожньо-транспортних пригод за їх участю.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України станом на 20 травня 2018 р. [Текст] / *Верховна Рада України*. Офіц. вид. К. : Парлам. вид-во, 2012. 552 с. (Бібліотека офіційних видань).
2. Про приєднання України до конвенції про тимчасове ввезення: Закон України від 24.03.2004 р. №1661 [Текст] // Відом. Верховної Ради України. 2004. № 29. Ст. 371.
3. Конвенція про тимчасове ввезення від 26.06.1990 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_472.
4. Memorandum D19-12-1 Importation of Vehicles [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/dm-md/d19/d19-12-1-eng.html>.
5. Guidelines for Importation and Registration of Motor Vehicle [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://www.td.gov.hk/en/public_services/licences_and_permits/vehicle_first_registration/guidelines_for_importation_and_registration_of_mot/index.html.
6. Importing a motor vehicle [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://www.homeaffairs.gov.au/busi/cargo-support-trade-and-goods/importing-goods/importingmotor-vehicles>.
7. Guide to the valuation of imported road vehicles [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://www.homeaffairs.gov.au/>.

8. Автомобілі з іноземною реєстрацією, які ввозяться в Україну, мають бути вивезені у встановлені законодавством строки [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба України. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentrl/novini/305710.html>.

9. Звіт про результати аудиту ефективності виконання органами Державної фіскальної служби України повноважень у сфері державної митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства: рішення Рахункової палати України від 30 травня 2017 р. № 12-3. Київ : РПУ. 2017. 67 с.

10. Понад 246,4 тис. автомобілів з іноземною реєстрацією знаходяться на території України незаконно [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба України. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentrl/novini/325532.html>.